

Til lovforslag nr. L 17. Betænkning afgivet af Kommunaludvalget den 27. november 2008

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om valg til Folketinget, lov om valg af danske medlemmer til Europa-Parlamentet og lov om kommunale og regionale valg

(Hjælp til stemmeafgivningen)

[af velfærdsministeren (Karen Jespersen)]

1. Ændringsforslag

Velfærdsministeren har stillet 1 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 9. oktober 2008 og var til 1. behandling den 23. oktober 2008. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Kommunaludvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og velfærdsministeren sendte den 25. september 2008 dette udkast til udvalget, jf. KOU alm. del – bilag 104 (folketingsåret 2007-08, 2. samling). Den 10. oktober 2008 sendte velfærdsministeren de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra Dansk Blindesamfund og Landsforeningen LEV.

Velfærdsministeren har over for udvalget kommenteret henvendelserne.

Deputationer

Endvidere har Dansk Blindesamfund og Landsforeningen LEV mundtligt over for udvalget redegjort for deres holdning til lovforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 7 spørgsmål til velfærdsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. 2 af udvalgets spørgsmål og velfærdsministerens svar herpå er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (udvalget med undtagelse af EL) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det stillede ændringsforslag.

Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget lægger vægt på, at der skal deltage en myndighedsperson ved stemmeafgivningen, og kan derfor stemme for lovforslaget. S, SF og RV tager det for givet, at der fremadrettet er fokus på, om den teknologiske udvikling åbner nye muligheder, som kan gøre stemmeafgivningen endnu bedre.

Et *mindretal* i udvalget (EL) vil stemme hverken for eller imod lovforslaget ved 3. behandling.

Enhedslistens medlem af udvalget anerkender de forbedringer, som lovforslaget indeholder

Bet. o. lovf. vedr. valg til Folketinget m.v.

med hensyn til at lette adgangen til deltagelse i valg for mennesker med fysiske eller psykiske handicap, men EL er samtidig meget betænkelig ved bestemmelsen om, at der fremover ved stemmeafgivningen skal medvirke en myndighedsperson. Det mener EL ikke er i overensstemmelse med FN's handicapkonvention, hvor landene forpligter sig til at ligestille personer med handicap med andre samfundsborgere, herunder med hensyn til politiske rettigheder samt muligheden for at nyde dem på lige fod med andre.

Det opnås ikke ved tvinge igennem, at andre end den, som er udpeget af personen selv, skal være til stede ved stemmeafgivningen. Tværtimod mener EL, at det er en umyndiggørelse og en mistænkeliggørelse af mennesker med handicap, ikke mindst set i lyset af, at blinde og svagtseende f.eks. i årevis har kunnet have en hjælper med ved stemmeafgivningen, uden at det har rejst mistanke om svindel og utilbørlig påvirkning.

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldisflokkurin og Sambandsflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med

medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag

Ændringsforslag

Af *velfærdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af EL):

Til § 3

1) Før nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»01. I § 48, stk. 3, ændres »§ 55, stk. 3« til: »§ 55, stk. 4«.

[Konsekvensændring]

Bemærkninger

Til nr. 1

Der er tale om en teknisk konsekvensændring som følger af lovforslagets § 3, nr. 2.

Erling Bonnesen (V) Britta Schall Holberg (V) Hans Christian Thoning (V) Per Bisgaard (V)

Hans Kristian Skibby (DF) fmd. Henrik Brodersen (DF) Henriette Kjær (KF) nfm.

Mike Legarth (KF) Villum Christensen (LA) Rasmus Prehn (S) Lene Hansen (S)

Thomas Jensen (S) Lennart Damsbo-Andersen (S) Flemming Bonne (SF) Karl H. Bornhøft (SF)

Johs. Poulsen (RV) Line Barfod (EL)

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Tjóðveldisflokkurin og Sambandsflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Liberal Alliance (LA)	3
Socialdemokratiet (S)	45	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Dansk Folkeparti (DF)	25	Siumut (SIU)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	23	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	17	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9	Uden for folketingsgrupperne	2
Enhedslisten (EL)	4	(UFG)	

Oversigt over bilag vedrørende L 17

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og høringsnotat, fra velfærdsministeren
2	Udkast til tidsplan for udvalgets behandling af forslaget.
3	Henvendelse af 21/10-08 fra Landsforeningen LEV
4	Henvendelse af 4/11-08 fra Dansk Blindesamfund
5	Fastsat tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
6	1. udkast til betænkning
7	Ændringsforslag fra velfærdsministeren
8	2. udkast til betænkning

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 17

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om kommentar til henvendelsen af 21/10-08 fra Landsforeningen LEV, til velfærdsministeren, og ministerens svar herpå
2	Spm. om kommentar til henvendelsen af 4/11-08 fra Dansk Blindesamfund, til velfærdsministeren, og ministerens svar herpå
3	Spm., om ministeren mener, at det er muligt at trykke partiernes »kendingsbogstaver« i farver på stemmesedlerne til folketingsvalg og kommunalvalg m.v., til velfærdsministeren, og ministerens svar herpå
4	Spm., om ministeren mener, at det vil være muligt at indtale stemmesedlerne m.v., til velfærdsministeren, og ministerens svar herpå
5	Spm. om, hvilke overvejelser ministeren gør sig generelt om at gøre valghandlingerne til folketingsvalg, kommunal- og regionalvalg samt valg til Europa-Parlamentet mere tilgængelige for personer med handicap, til velfærdsministeren, og ministerens svar herpå
6	Spm. om, hvorvidt manglende danskundskaber er at regne som et handicap i forbindelse med stemmeafgivningen m.v., til velfærdsministeren, og ministerens svar herpå
7	Spm. om, hvorvidt man vil fastholde, at også umyndige personer og personer under 18 år kan vælges som personlige hjælpere i forbindelse med stemmeafgivningen m.v., til velfærdsministeren, og ministerens svar herpå

Bilag 2

Nogle af udvalgets spørgsmål til velfærdsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmålene og velfærdsministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra DF.

Spørgsmål nr. 6:

Ministeren bedes meddele, hvorvidt manglende danskundskaber er at regne som et handicap i forbindelse med stemmeafgivningen, og om ministeren ikke anser det for problematisk, at eksempelvis udlændinge med stemmeret har ret til at vælge en anden udlænding som personlig hjælper, og at deres samtale under stemmeafgivningen helt eller delvis vil kunne foregå på andre sprog end dansk?

Svar:

Udgangspunktet for udformningen af de gældende regler om hjælp til stemmeafgivning har været, at en person, der har valget, så vidt muligt også skal have adgang til at udøve sin valgret. Vælgere, som ikke er i stand til at foretage (brev)stemmeafgivningen på den foreskrevne måde, herunder ikke er i stand til at udfylde stemmesedlen eller – ved brevstemmeafgivning – ikke er i stand til at udfylde og underskrive følgebrevet, har derfor ret til at få hjælp til stemmeafgivningen i fornødent omfang, jf. folketingsvalglovens § 49, stk. 1, og § 61, stk. 4, jf. tillige europaparlamentsvalglovens §§ 25 og 26 og den kommunale og regionale valglovs § 55, stk. 1, og § 67, stk. 4. Reglerne om hjælp til stemmeafgivning indebærer med andre ord allerede i dag, at også personer, der har behov for hjælp til stemmeafgivningen på grund af mangelfuldt kendskab til det danske sprog eller lignende, har ret til at få hjælp til stemmeafgivningen.

Ved den foreslåede ordning indføres en generel ret til at få hjælp til stemmeafgivningen af en personligt udpeget hjælper for *alle* vælgere, herunder fysisk og psykisk handicappede, der efter de gældende regler har ret til at få hjælp til stemmeafgivningen. I en situation, hvor vælgeren udpeger en personlig hjælper, vil hjælpen fremover skulle ydes af den person, der er udpeget af vælgeren, og en myndighedsperson i forening. Kravet om yderligere medvirken ved en valgstyrelse

eller tilforordnet vælger er foreslået for at modvirke eventuel utilbørlig påvirkning af vælgerens stemmeafgivning.

En vælger, der på grund af mangelfuldt kendskab til det danske sprog eller lignende ikke kan læse stemmesedlen eller den danske vejledning for det pågældende valg eller den pågældende afstemning, vil således i henhold til lovforslaget også fremover kunne forlange hjælp til stemmeafgivningen af enten to myndighedspersoner eller – som det nye – af en personligt udpeget hjælper samt en myndighedsperson i forening.

En klar forudsætning for at kunne modtage hjælp til afkrydsning af stemmesedlen, som skal ydes i stemmerummet, er dog og vil fortsat være, at vælgeren over for såvel den person, der er udpeget af vælgeren selv, som myndighedspersonen, umiddelbart og utvetydigt kan tilkendegive, hvorledes vælgeren ønsker at stemme, jf. folketingsvalglovens § 49, stk. 3, og § 61, stk. 5 (der bliver stk. 6), jf. tillige europaparlamentsvalglovens §§ 25 og 26 og den kommunale og regionale valglovs § 55, stk. 3, og § 67, stk. 5.

Det er således ikke tilstrækkeligt, at vælgerens tilkendegivelse af, hvorledes vælgeren ønsker at stemme, alene opfattes som utvetydig af den person, der er udpeget af vælgeren selv. Uenighed herom mellem myndighedspersonen og den person, der er udpeget af vælgeren selv, vil indebære, at vælgerens tilkendegivelse om sin stemmeafgivning ikke kan betragtes som utvetydig, hvis tvivlen ikke umiddelbart kan afklares ved supplerende neutrale spørgsmål til vælgeren. Kan lovens krav om en umiddelbar og utvetydig tilkendegivelse ikke opfyldes, kan der ikke ydes bistand til afkrydsning af stemmesedlen, og vælgeren må i så fald selv sætte krydset, stemme blankt eller tilbagelevere stemmesedlen.

Af ovenstående kan blandt andet udledes, at det er forudsat i valglovgivningen, at den nødvendige kommunikation om vælgerens stemmeafgivning mellem vælgeren og dem, der yder bistand til vælgerens stemmeafgivning, herunder den personligt udpegede hjælper, normalt foregår på dansk. Princippet er dog ikke til hinder for almindelig privat samtale mellem vælgerne ind-

byrdes, herunder mellem vælgeren og den personligt udpegede hjælper, heller ikke selvom samtalen føres på et andet sprog end dansk, når blot den ikke forstyrrer valghandlingen.

Den person, vælgeren udpeger til at yde sig bistand ved stemmeafgivningen, skal yde sin bistand i overensstemmelse med valglovgivningen. Det indebærer bl.a., at den personligt udpegede hjælper ikke må give vælgeren råd eller opfordring med hensyn til, hvilket parti eller hvilken kandidat vælgeren skal stemme på. Vedkommende må heller ikke udsætte vælgeren for anden form for holdningsmæssig påvirkning under valghandlingen. Ej heller må vedkommende optræde støjende eller truende eller på anden måde forstyrre den offentlige ro og orden. Endelig må den personligt udpegede hjælper ikke medvirke til, at andre end vælgeren selv, myndighedspersonen og hjælperen, får lejlighed til at overvære vælgerens stemmeafgivning og blive bekendt med, hvorledes vælgeren har stemt.

Det er myndighedspersonen, der skal sørge for, at vælgeren ikke bliver udsat for valgagitation i stemmelokalerne eller andre steder i umiddelbar tilknytning hertil. Valgstyrene henholdsvis myndighedspersonen skal endvidere sikre, at vælgerne kan stemme uden at blive udsat for nogen form for holdningsmæssig påvirkning umiddelbart inden. Valgstyrene kan desuden ved afstemningen på valgdagen begrænse antallet af vælgere, der må være til stede, når hensynet til ro og orden i stemmelokalerne kræver det. Det følger af almindelige valgtretlige grundsætninger om valghandlingens neutralitet og objektivitet, sammenholdt med folketingsvalglovens § 50, jf. tillige europaparlamentsvalglovens § 25 og den kommunale og regionale valglovs § 56.

Det tilkommer derfor i første række den myndighedsperson, der er til stede ved stemmeafgivningen, at påse, at principperne om valghandlingens neutralitet og objektivitet bliver overholdt ved stemmeafgivningen, og, hvis dette ikke er tilfældet, at afbryde stemmeafgivningen og tilkalde en valgstyret. Hjælperen skal som andre personer i stemmelokalet rette sig efter valgstyrenes anvisninger og skal om fornødent forlade lokalet, hvis valgstyret bestemmer dette.

Spørgsmål nr. 7:

Ministeren bedes meddele, hvorvidt man vil fastholde, at også umyndige personer og perso-

ner under 18 år kan vælges som personlige hjælpere i forbindelse med stemmeafgivningen, og om ikke det skøn og den vurdering af den enkelte hjælpers modenhedsvurdering kan blive problematisk i de tilfælde, hvor der efterfølgende skal behandles klager omkring selve valgenemførelsen?

Svar:

I artikel 29 i FN's konvention om handicappedes rettigheder er der fastsat nærmere regler om handicappedes deltagelse i det politiske og offentlige liv. Efter bestemmelsen skal medlemsstaterne garantere handicappede deres ret til at udtrykke deres frie vilje som vælgere og i den forbindelse tillade, at de, såfremt de ønsker det, kan få hjælp til at afgive deres stemme af en person, de selv udpeger. Ved lovforslaget sikres, at den danske valglovgivning bringes i fuld overensstemmelse med ordlyden af artikel 29 i konventionen. Endvidere sikres det, at alle handicappede vælgere har samme adgang til hjælp i forbindelse med stemmeafgivningen, samt at vælgere med behov for hjælp til stemmeafgivningen også kan udpege en personlig hjælper ved brevstemmeafgivning.

Der er ikke i lovforslaget fastsat begrænsninger i, hvilken person vælgeren kan udpege til at yde sig bistand ved stemmeafgivningen. Hjælperen behøver ikke at være myndig, men skal dog have en sådan alder og modenhed, at vedkommende forstår karakteren af sin virksomhed. Dette skal ses i sammenhæng med den begrænsede rolle, hjælperen spiller ved stemmeafgivningen, dvs. at læse op, forklare og formidle indholdet af stemmesedlen samt yde praktisk bistand til den handicappedes stemmeafgivning, samt at dette i givet fald vil ske i fællesskab med den tilstedeværende myndighedsperson, som i alle tilfælde vil være myndig. Endvidere skal det ses i sammenhæng med, at myndighedspersonen herudover har til opgave at påse, at stemmeafgivningen foregår som foreskrevet i valglovgivningen. Hvis dette ikke er tilfældet, skal myndighedspersonen afbryde stemmeafgivningen.

Ved en behandling af en eventuel klagesag vil valgstyrets vurdering af hjælperens modenhed indgå i klagesagens behandling.